

ذخایر نفت خام عربستان؛ از رؤیا تا حقیقت

علی خواجوی^۱ ■ معاونت برنامه ریزی وزارت نفت

◆ مقدمه

ملاک قراردادن حجم ذخایر نفتی برای تعیین سهمیه تولید اوپک در دهه ۱۹۸۰، منجر به افزایش شدید و بدون پشتوانه حجم ذخایر کشورهای عضو این سازمان برای کسب سهمیه تولید بیش‌تر گردید. از آن‌جا که این افزایش حجم ذخایر، موجب آرامش بازار نفت به‌ویژه در کشورهای مصرف‌کننده بود، مراکز آماری این کشورها با استقبال از این موضوع و بدون چون و چرا، به قبول و انتشار گزارش‌های خود بر مبنای میزان بالای ذخایر نفت‌خام دست زدند. البته این موضوع باعث کنترل و کاهش قیمت نفت‌خام نیز می‌شد. علاوه بر این، در سال‌های گذشته، بالا نشان دادن حجم ذخایر نفت‌خام در میان کشورهای غیر اوپک نیز به دلایلی دیگر، از جمله افزایش دارایی‌های شرکت‌های نفتی و کسب سود بیش‌تر، رواج داشته است.

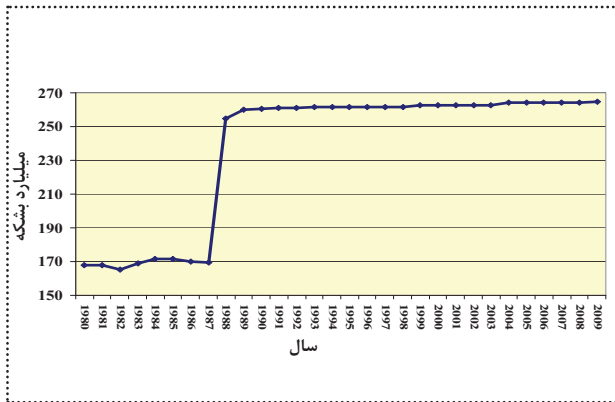
بنابراین به نظر می‌رسد که ارقام منتشر شده درباره ذخایر نفتی جهان به هیچ وجه قابل اعتماد نیست. در این گزارش به بررسی ذخایر نفت‌خام عربستان سعودی، به‌عنوان بزرگ‌ترین دارنده ذخایر نفت‌خام جهان پرداخته می‌شود.

◆ تاریخچه افزایش ذخایر

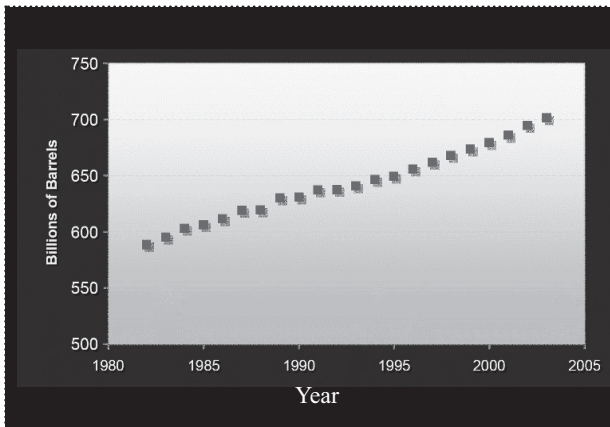
سیاست‌های کشورهای صنعتی در زمینه بهینه‌سازی مصرف انرژی، جایگزینی سایر انرژی‌ها به جای نفت و جایگزینی نفت سایر مناطق جهان به جای نفت اوپک (به‌ویژه کشورهای حاشیه خلیج فارس و عضو این سازمان) که بعد از وقوع شوک اول نفتی در سال ۱۹۷۳، تدوین و به‌تدریج به اجرا گذاشته شد، در سال‌های ابتدایی دهه ۱۹۸۰ به ثمر رسید. در نتیجه اجرای این سیاست‌ها، تقاضا برای نفت کشورهای عضو اوپک به شدت کاهش یافت. در بین سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۵، واکنش جمعی کشورهای عضو اوپک، کاهش تولید و عرضه متناسب با کاهش تقاضای بازار برای حفظ سطح قیمت‌های جهانی نفت‌خام بود؛ بنابراین در این دوره، مسأله سهمیه‌بندی تولید اعضا یا چگونگی توزیع میزان کاهش تولید میان اعضای اوپک، اهمیت زیادی یافت. در ادامه این روند و در سال ۱۹۸۵، کشور عربستان به‌صورت یک‌جانبه و ناگهانی، مسأله سهم بازار را مطرح نمود. ادعای عربستان این بود که اوپک با کاهش دائمی تولید خود، سهم خود را از بازار جهانی نفت از دست داده است و این سهم را

به تولیدکنندگان نفت غیر اوپک واگذار کرده و تنها به قیمت توجه نموده است. نظریه عربستان این بود که باید از این پس، سازمان اوپک سیاست دفاع از قیمت را کنار بگذارد و در تلاش برای کسب سهم از دست رفته بازار برآید. معنای واقعی این سیاست عربستان، مفهوم اقتصادی دامپینگ قیمتی برای خارج کردن رقبا (غیر اوپکی‌ها) از بازار بود. در آن زمان عربستان با توجه به قدرت تولید خود و با توجه به این‌که در دوره قبل، تولید خود را بیش از بقیه اعضای اوپک کم کرده بود و در واقع در زمان طرح این سیاست، ظرفیت مازاد تولیدش بیش از دیگر اعضای اوپک بود، توانست این سیاست جدید را برای مدتی به اوپک تحمیل کند. سیاست دامپینگ و سهم بازار، طبعاً موجب سقوط قیمت نفت گردید و همین مسأله، مقدمات ایجاد شوک قیمتی نفت (اولین شوک کاهشی) را فراهم آورد. با طرح این سیاست، بار دیگر موضوع سهمیه‌های اعضای اوپک، اهمیت بیش‌تری یافت. اینک مسأله این بود که اگر سیاست دامپینگ موفق شود و اوپک سقف تولید خود را افزایش دهد، هر یک از اعضا باید به چه میزان از این افزایش تولید سهم ببرند؟ چه

^۱ a.khajavi@gmail.com

شکل ۱ | میزان ذخایر نفت خام قابل بازیافت عربستان سعودی طی سال‌های ۱۹۸۰-۲۰۰۹ [۹]

شکل ۲ | میزان ذخایر نفت خام در جای عربستان سعودی طی سال‌های ۱۹۸۰-۲۰۰۵ [۱۰]

از دلایل افزایش ۲۰ درصدی نفت خام در جای عربستان سعودی طی سال‌های ۱۹۸۰ تا ۲۰۰۹ و همچنین ثابت ماندن ذخیره قابل استحصال این کشور طی سال‌های ۱۹۸۹ تا ۲۰۰۹، می‌تواند مربوط به اکتشافات جدید نفت خام باشد. این در حالی است که بررسی عملکرد اکتشاف نفت خام عربستان حاکی از آن است که طی سال‌های گذشته، حجم قابل توجهی نفت خام متناسب با افزایش نفت در جای این کشور، اکتشاف نشده است. در شکل ۳، نام و حجم هر یک از میادین نفتی اکتشاف

شده در گزارش BP، بین سال‌های ۱۹۸۰-۲۰۰۹، عربستان سعودی حداقل معادل ۷۱ میلیارد بشکه نفت تولید کرده است؛ بنابراین با توجه به ثابت ماندن ذخیره قابل استحصال این کشور طی این مدت، باید یا میادین جدیدی متناسب با حجم تجمعی تولید، کشف شده باشد یا این که ضریب بازیافت میادین نفتی افزایش یافته باشد.

بررسی میزان اکتشافات نفت خام عربستان

همان‌طور که گفته شد، یکی

بررسی ذخایر نفت خام عربستان

بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط شرکت BP، ذخایر نفت خام و میعانات قابل بازیافت عربستان سعودی در پایان سال ۲۰۰۹ معادل ۲۶۴/۶ میلیارد بشکه بوده است. بنابراین عربستان با دارا بودن سهمی معادل ۱۹/۸ درصد از کل ذخایر نفت خام قابل بازیافت جهان (۱۳۳۳ میلیارد بشکه)، در رتبه نخست قرار دارد.

در شکل ۱، میزان ذخایر نفت خام قابل بازیافت عربستان سعودی طی ۳۰ سال گذشته (۱۹۸۰-۲۰۰۹) نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، میزان ذخایر این کشور از حدود ۱۷۰ میلیارد بشکه در سال ۱۹۸۷، با بیش از ۵۰ درصد افزایش به ۲۶۰ میلیارد بشکه در سال ۱۹۸۹ رسیده است.

باتوجه به این شکل، میزان ذخایر نفت خام قابل استحصال عربستان سعودی طی ۲۰ سال گذشته (۲۰۰۹-۱۹۸۹)، تقریباً ثابت بوده و تغییرات اندکی داشته است (کم‌تر از ۲ درصد).

البته در این مدت، میزان ذخایر نفت در جای (OIIIP) عربستان سعودی همواره از یک روند ملایم افزایشی برخوردار بوده است و در مجموع بین سال‌های ۱۹۸۰-۲۰۰۵، حدود ۲۰ درصد افزایش یافته است؛ به طوری که نفت در جای این کشور از حدود ۵۸۰ میلیارد بشکه در سال ۱۹۸۰ به حدود ۶۳۰ میلیارد بشکه در سال ۱۹۹۰ و ۷۰۰ میلیارد بشکه در سال ۲۰۰۵ رسیده و تاکنون نیز اندکی افزایش داشته است.

این در حالی است که بر اساس ارقام تولید نفت خام ارایه

این در حالی است که از همان سال ۱۹۸۵، هر یک از اعضای اوپک که توان سرمایه‌گذاری و افزایش تولید داشت، میزان تولید خود را به سازمان تحمیل نمود و ظرفیت تولیدی خود را مبنای تعیین سهمیه قرار داد؛ بنابراین بالاتر نشان دادن ذخایر نفت خام تنها موجب آرامش خاطر کشورهای مصرف‌کننده گردید و حتی در برهه‌هایی نیز در کاهش قیمت‌های جهانی نفت، مؤثر واقع شد. شاید هم به همین دلیل است که مراجع آماری وابسته به کشورهای صنعتی، بدون چون و چرا، اعداد اعلامی این کشورها را پذیرفته و در بولتن‌های آماری خود منتشر می‌کنند.

البته برآورد بیش از واقع ذخایر نفتی، به اعضای اوپک محدود نمی‌شود و غیر اوپکی‌ها نیز همین کار را با انگیزه‌های دیگری انجام داده‌اند. ذخایر نفتی کشورهای غیر اوپک اغلب در کنترل شرکت‌های بزرگ نفتی است. چند سال پیش، افشا شد که بعضی از متخصصین شرکت شل، به دلیل منافع شخصی (به‌عنوان سهامدار)، ذخایر نفتی در اختیار این شرکت (به‌عنوان مهم‌ترین دارایی شرکت) را بیش از واقع برآورد می‌کرده‌اند. بعد از افشای این مسأله، انتظار این بود که شرکت‌های رقیب، به این اخبار دامن‌بزنند تا موجب سقوط سهام و ضعف رقیب شوند، اما چنین نشد. شاید علت اصلی این بود که سایر شرکت‌ها نیز کم و بیش همین کار را کرده بودند و می‌دانستند که دامن زدن به این مسأله به نفع آنان نیز نخواهد بود.

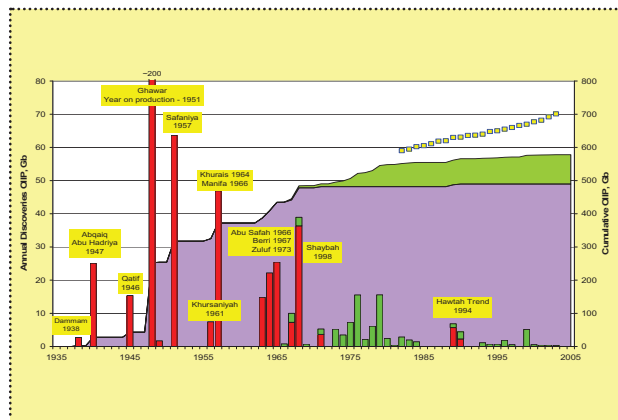

با توجه به خصوصیات هر مخزن و حتی در نواحی مختلف یک مخزن ممکن است متفاوت باشد. بر اساس مطالعات متعدد انجام شده توسط مراکز معتبر انرژی، متوسط ضریب بازیافت میداین نفت‌خام جهان حدود ۳۵-۳۰ درصد می‌باشد. این آمار توسط مؤسسه IHS که بر روی ۹۰۰۰ میدان با حجم نفت‌خام قابل استحصال ۱۴۰۰ میلیارد بشکه، مطالعه آماری انجام داده است. هم‌چنین شرکت شلمبرژه، متوسط ضریب بازیافت میداین نفت جهان را ۳۵ درصد اعلام داشته است؛ البته این ضریب در مخازن ماسه‌سنگی نسبت به مخازن کربناته بالاتر می‌باشد. بنابراین با توجه به این که اغلب مخازن عربستان سعودی از نوع کربناته می‌باشند، ضریب بازیافت ۳۵ درصدی برای کل این میداین می‌تواند رقم مناسب و خوش‌بینانه‌ای باشد. قابل ذکر است که حدود ۶۲ درصد از نفت جهان در منطقه خاورمیانه واقع است که بیش از ۷۰ درصد آن، در میداین کربناته قرار گرفته است. هم‌چنین برخی از متخصصین بین‌المللی اعلام داشته‌اند که با وجودی که طی سال‌های اخیر، تکنولوژی‌های مربوط به تولید و توسعه میداین بسیار پیشرفت کرده‌اند، اما متوسط جهانی ضریب بازیافت نسبت به سال‌های ابتدایی دهه ۱۹۹۰ تغییر آن‌چنانی نداشته است و در حدود ۳۲ درصد، باقی مانده است. هر چند در این میان، میداین دریای شمال یا حتی میدان Shaybah در عربستان سعودی، ضریب بازیافت ۵۰ درصدی یا بیش‌تر دارند. در مجموع این متخصصین متوسط

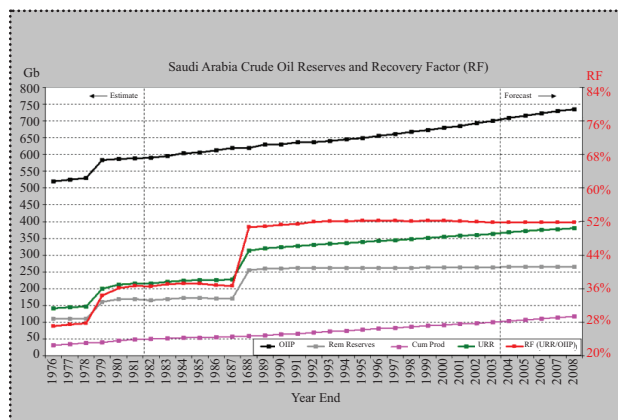
زمینه اکتشاف منابع جدید نفتی در این کشور طی سال‌های گذشته، بر رقم ۷۰۰ میلیارد بشکه نفت درجا و ۲۶۰ میلیارد بشکه نفت قابل استحصال تأکید می‌ورزد. این شرکت با توجه به پتانسیل سایر مناطق کشف‌نشده، اعلام داشته است که هدفش در فعالیتهای اکتشافی، افزایش نفت درجا تا سقف ۹۰۰ میلیارد بشکه نفت‌خام در افق سال ۲۰۲۵ می‌باشد؛ یعنی ۲۰۰ میلیارد بشکه بر حجم فعلی نفت درجای این کشور افزوده خواهد شد. این مهم با توجه به موفقیت‌آمیز نبودن فعالیتهای اکتشافی از سال ۱۹۸۵ تا کنون و عدم کشف میداین عظیم، از سوی متخصصین با شک و تردید روبه‌رو بوده است (کل نفت اکتشاف‌شده عربستان از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۶ معادل ۵ میلیارد بشکه بوده است). برآوردهای ناظران بین‌المللی حاکی از آن است که عربستان در افق ۲۰۳۰ قادر به کشف ۲۰ میلیارد بشکه نفت‌خام می‌باشد؛ بنابراین بر اساس عملکرد و برآورد گزارش شده از میداین نفتی کشف شده طی ۷۰ سال گذشته توسط شرکت سعودی آرامکو، حجم نفت‌خام درجای عربستان باید معادل ۵۸۰ میلیارد بشکه باشد (نه ۷۰۰ میلیارد بشکه ادعایی). هم‌چنین میزان نفت قابل استحصال این کشور نیز باید بر اساس نفت تولید شده طی سال‌های گذشته و یک ضریب بازیافت واقع بینانه محاسبه گردد که در ادامه این نوشتار به آن پرداخته می‌شود.

♦ بررسی ضریب بازیافت میداین نفتی عربستان

ضریب بازیافت میداین نفتی،

شکل ۳ | میزان اکتشافات نفت‌خام عربستان سعودی طی سال‌های ۲۰۰۵-۱۹۳۵ [۱۱]

شکل ۴ | میزان ذخایر و ضریب بازیافت میداین نفتی عربستان سعودی [منبع: Dr. Salameh, 2009]

رنگ بنفش و مجموع ذخایر میداین کشف‌شده توسعه نیافته با رنگ سبز مشخص شده‌اند. همان‌طور که مشاهده می‌شود، بر اساس برآوردهایی که از ذخایر میداین کشف شده ارائه شده است، حجم نفت درجای عربستان سعودی باید معادل ۵۸۰ میلیارد بشکه باشد (۴/۴۸۱ میداین توسعه یافته و ۶/۹۸ میداین توسعه نیافته)؛ یعنی همان میزانی که در اوایل دهه ۱۹۸۰ و قبل از افزایش ناگهانی، توسط شرکت آرامکو اعلام شده بود. با این وجود شرکت سعودی آرامکو بدون ارائه دلایل محکم در

شده عربستان سعودی طی ۷۰ سال گذشته آمده است. در این شکل، میداین کشف شده‌ای که به تولید رسیده‌اند، با رنگ قرمز (۱۶ عدد) و میداین کشف شده توسعه‌نیافته با رنگ سبز مشخص شده‌اند. در مجموع ۸۳ درصد از نفت درجای عربستان را ۱۶ میدان نفتی توسعه‌یافته عربستان (قرمز رنگ‌ها)، به خود اختصاص داده‌اند و ۶۵ میدان توسعه‌نیافته این کشور، تنها حاوی ۱۷ درصد از حجم ذخایر درجای آن می‌باشند. هم‌چنین مجموع ذخایر میداین کشف‌شده توسعه یافته، با

سناریو	نفت درجا (میلیارد بشکه)	ضریب بازیافت	کل نفت قابل استحصال (میلیارد بشکه)	نفت تولید شده عربستان تا کنون (میلیارد بشکه)	نفت قابل استحصال باقیمانده (میلیارد بشکه)
حد بالا	۵۸۰	۴۰	۲۳۲	۱۲۰	۱۱۲
میان	۵۸۰	۳۷	۲۱۴/۶	۱۲۰	۹۴/۶
حد پایین	۵۸۰	۳۰	۱۷۴	۱۲۰	۵۴

بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط شرکت سعودی آرامکو طی سال‌های ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۳، میان نفت تجمعی تولید شده در هر سال با نفت درجای اعلام شده توسط شرکت آرامکو در همان سال، ضریب همبستگی ۹۹ درصد وجود دارد. یعنی شرکت سعودی آرامکو برای حفظ اعتبار خود سعی نموده است که با افزایش غیرواقعی نفت درجا، میزان نفت قابل استحصال خود را ثابت نگه دارد.

◆ برآورد واقع بینانه از ذخایر نفت خام عربستان

تاکنون، میزان ذخایر نفت خام عربستان با افزایش ناگهانی و بدون پشتوانه میزان نفت درجا و همچنین با در نظر گرفتن ضریب بازیافت بالا، بسیار بیش از آنچه واقعیت دارد، اعلام گردیده است.

بر اساس اطلاعات منتشر شده از فعالیت‌های اکتشافی ۷۰ سال گذشته توسط شرکت سعودی آرامکو، میزان واقعی نفت درجای عربستان بر خلاف رقم ادعایی ۷۰۰ میلیارد بشکه‌ای، معادل ۵۸۰ میلیارد بشکه می‌باشد که این عدد نیز با فرض صحیح بودن برآوردهای شرکت آرامکو از حجم ذخایر کشف شده آن میادین است. همچنین بر اساس نظرات متخصصین صنعت نفت جهان، متوسط ضریب بازیافت ۳۰ تا ۳۷ درصدی برای میادین نفت عربستان، می‌تواند معقول و مطلوب باشد. بنابراین میزان نفت قابل استحصال این کشور معادل ۱۷۴ تا ۲۱۵ میلیارد بشکه برآورد می‌گردد. از آن‌جا که بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط شرکت سعودی آرامکو، این کشور تاکنون حداقل ۱۲۰ میلیارد بشکه

است. همچنین اطلاعات سال‌های بعد از ۲۰۰۳ نیز با فرض ثابت ماندن ضریب بازیافت سال‌های پایانی پیش‌بینی شده است. خط بنفش نیز نفت تولید شده توسط عربستان سعودی را بر اساس اطلاعات مندرج در بولتن آماری اوپک نشان می‌دهد و خط سبز بیانگر نفت قابل استحصال، با فرض ضریب بازیافت در نظر گرفته شده می‌باشد. خط خاکستری نیز نشان‌دهنده نفت قابل استحصال باقیمانده بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط شرکت BP است.

با مرور دوباره سؤال ابتدای بحث که چه عواملی موجب ثابت نگه داشتن ذخایر قابل استحصال نفت خام عربستان شده است، می‌توان این‌گونه جمع‌بندی نمود که از آن‌جا که در اواخر دهه ۱۹۸۰، شرکت سعودی آرامکو در ضریب بازیافت میادین نفتی خود افزایش بسیار قابل توجه و غیرقابل انتظاری داده است، بنابراین مجبور شده است که با توجه به تولید سالانه میلیون‌ها بشکه نفت خام و کاهش نفت قابل استحصال، میزان نفت درجای خود را مرتباً افزایش دهد. اما از آن‌جا که این افزایش نیز بدون پشتوانه و دلایل محکم ارایه شده به مجامع بین‌المللی بوده است، بنابراین اکثر متخصصین نفت جهان این افزایش را یک امر تبلیغاتی و غیرواقعی ارزیابی کرده‌اند.

۲۷ درصد بوده است. این میزان از سال ۱۹۷۹ (مقارن با دولتی شدن کامل شرکت آرامکو) تا سال ۱۹۸۷، به ۳۷ درصد افزایش پیدا کرده است. همچنین در سال ۱۹۸۹ با تغییر نام "آرامکو" به "سعودی آرامکو"، ضریب بازیافت به ۵۲ درصد افزایش یافته و تا امروز نیز ثابت مانده است. متخصصان مدافع ارقام ارایه شده توسط عربستان، افزایش ۱۵ درصدی ضریب بازیافت از ۳۷ درصد به ۵۲ درصد را ناشی از به‌کارگیری حفاری افقی و توسعه مجدد تمامی میادین نفتی با استفاده از این تکنولوژی می‌دانند. لازم به یادآوری است که تمامی میادین نفتی تولیدی عربستان، به‌جز میدان منیفا (Manifa)، بار دیگر با استفاده از این تکنولوژی که دست‌یابی به حداکثر سطح تماس با مخزن را مهیا می‌سازد، توسعه یافته‌اند و انتظار می‌رود که میدان منیفا نیز تا پایان سال ۲۰۱۳ مجدداً توسعه یابد.

همچنین خط سیاه در این شکل، میزان نفت درجای عربستان سعودی را براساس اطلاعات منتشر شده توسط شرکت سعودی آرامکو نشان می‌دهد. این شرکت اطلاعات نفت درجای خود را برای سال‌های ۱۹۸۲ تا ۲۰۰۳ اعلام داشته است، بنابراین اطلاعات دوره‌های قبل از آن، توسط دکتر سلامه از منابع معتبر برآورد شده

ضریب بازیافت ۳۰ درصد را حد پایین میادین نفتی عربستان اعلام کرده‌اند. با این وجود، بررسی ضریب بازیافت در نظر گرفته شده توسط شرکت سعودی آرامکو طی سال‌های گذشته نشان می‌دهد که ارقام این شرکت بسیار دور از واقعیت می‌باشند.

در شکل ۴ که توسط دکتر سلامه از متخصصین بین‌المللی صنعت نفت و مشاور بانک جهانی ارایه شده است، متوسط ضریب بازیافت میادین نفتی عربستان که توسط شرکت سعودی آرامکو مورد استفاده قرار گرفته، با خط قرمز نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، ضریب بازیافت در نظر گرفته شده برای محاسبه نفت خام قابل استحصال عربستان توسط شرکت سعودی آرامکو از حدود ۳۶ درصد در سال ۱۹۸۷، به حدود ۵۰ درصد در سال ۱۹۸۸ رسیده است و از آن سال تا کنون نیز در محدوده ۵۲ درصد باقیمانده است. یعنی شرکت سعودی آرامکو با فرض ضریب بازیافتی معادل ۵۲ درصد برای ۷۰۰ میلیارد بشکه نفت ادعایی درجای خود، میزان نفت قابل استحصال خود را معادل ۲۶۰ میلیارد بشکه اعلام می‌کند.

بر اساس محاسبات صورت گرفته، متوسط ضریب بازیافت میادین نفت عربستان بین سال‌های ۱۹۷۸-۱۹۷۶، معادل

◆ منابع

- [1] "جنگ ذخایر به نفع کیست؟"، سید غلامحسین حسن تاش، مجله اقتصاد انرژی، آذر ۱۳۸۹.
- [2] "اسناد ویکی لیکس و افسانه‌زدایی از صنعت نفت عربستان"، مجله اقتصاد انرژی، اسفند ۱۳۸۹.
- [3] "Saudi Arabia's Crude Oil Reserves Propaganda", ace, www.theoil drum.com.
- [4] "Michael Lynch: Just how vast are Saudi Aramco Reserves?", www.peak-oil.com, February 27, 2011.
- [5] "Carbonate Reservoirs", www.slb.com.
- [6] "Saudi Arabia - production forecasts and reserves estimates", Euan Mearns, www.theoil-drum.com.
- [7] "Saudi Arabia: An Attempt to Link Oil Discoveries, Proven Reserves and Production Data", Sam Foucher, www.theoil drum.com.
- [8] "Saudi Proven Crude Oil Reserves: The Myth & the Reality Revisited", Dr Mamdouh G. Salameh, September 2009.
- [9] BP Statistical Review of World Energy 2010.
- [10] Saudi's Aramco Perspective, 2004.
- [11] Saudi Arabia Can It Deliver?, MHA Petroleum Consultants, 2005.

مورد ادعای این کشور. حتی در بهترین حالت که ضریب بازیافت میدین نفتی عربستان، معادل ۴۰ درصد فرض شود، میزان نفت قابل استحصال عربستان سعودی برابر ۲۳۲ میلیارد بشکه می‌گردد که با توجه به تولید ۱۲۰ میلیارد بشکه تاکنون، ذخایر قابل استحصال باقیمانده عربستان معادل ۱۱۲ میلیارد بشکه خواهد بود. البته این بدین معنا نیست که تولید نفت‌خام عربستان سعودی در کوتاه مدت و حتی میان مدت با اختلال روبه‌رو می‌گردد؛ هر چند که در حال حاضر بخش تولید نفت در عربستان با مشکلات متعددی مواجه شده است. در واقع، حدود ۹۰ درصد تولید نفت‌خام عربستان از ۴ میدان (قوار، صفانیا، هانیفا و خافی) است که از عمر آن‌ها بیش از ۵۰ سال می‌گذرد و با افت شدید تولید روبه‌رو هستند. این میدین امروزه با مشکل تولید آب مواجه بوده و در حال حاضر برای تولید هر بشکه نفت‌خام در عربستان، بین ۱/۵ تا ۲ بشکه آب تزریق می‌گردد. با این وجود، عربستان سعودی با فرض ۵۴ میلیارد بشکه نفت قابل استحصال باقیمانده (سناریوی بدبینانه) و عدم اکتشاف هیچ میدان نفتی جدید، قادر خواهد بود تا ۱۵ سال آینده روزانه ۱۰ میلیون بشکه تولید نفت داشته باشد. بنابراین موضوع کاهش میزان ذخایر و برآوردهای واقع بینانه از آن در بلند مدت تأثیرگذار بوده و می‌تواند بر تعیین خط مشی‌ها و استراتژی‌های کلان تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان نفت‌خام تأثیر به‌سزایی داشته باشد.

البته لازم به ذکر است که در سال ۲۰۰۴، یک کارشناس آمریکایی به نام متیو سیمونز با انتشار کتابی تحت عنوان "غروب نفت در صحرا: بحران آتی نفت در عربستان و اقتصاد جهانی"، تا حدود زیادی از صنعت نفت عربستان سعودی افسانه‌زدایی کرد که عصبانیت مقامات این کشور را برانگیخت و به نظر می‌رسد که در حال حاضر، اغلب ناظران و متخصصین صنعت نفت جهان بر این مسأله که در میزان ذخایر نفت‌خام عربستان به مقدار زیادی اغراق شده است، اتفاق نظر دارند.

◆ نتیجه گیری

بر اساس اطلاعات منتشر شده از فعالیت‌های اکتشافی ۷۰ سال گذشته توسط شرکت سعودی آرامکو، میزان واقعی نفت درجای عربستان بر خلاف رقم ادعایی ۷۰۰ میلیارد بشکه‌ای، معادل ۵۸۰ میلیارد بشکه می‌باشد که این عدد نیز با فرض صحیح بودن برآوردهای شرکت آرامکو از حجم ذخایر کشف شده آن میدین است. هم‌چنین با فرض ضریب بازیافت متوسط ۳۰ تا ۳۷ درصد برای میدین نفت عربستان، میزان نفت قابل استحصال این کشور معادل ۱۷۴ تا ۲۱۵ میلیارد بشکه برآورد می‌گردد. از آن‌جا که بر اساس اطلاعات منتشر شده توسط شرکت سعودی آرامکو، این کشور تاکنون حداقل معادل ۱۲۰ میلیارد بشکه نفت خام تولید کرده است، بنابراین نفت قابل استحصال عربستان می‌تواند بین ۹۵ تا ۹۵ میلیارد بشکه ارزیابی گردد و نه ۲۶۰ میلیارد بشکه

نفت‌خام تولید کرده است، بنابراین نفت قابل استحصال عربستان می‌تواند بین ۵۴ تا ۹۵ میلیارد بشکه ارزیابی گردد و نه ۲۶۰ میلیارد بشکه مورد ادعای این کشور. حتی در بهترین حالت که ضریب بازیافت معادل ۴۰ درصد فرض شود و میزان نفت درجا را نیز با اغماض، معادل ۵۸۰ میلیارد بشکه در نظر گرفته شود، میزان نفت قابل استحصال عربستان سعودی برابر ۲۳۲ میلیارد بشکه خواهد بود که با توجه به تولید ۱۲۰ میلیارد بشکه تا کنون، ذخایر قابل استحصال باقیمانده عربستان معادل ۱۱۲ میلیارد بشکه می‌باشد.

در تأیید مطالب یاد شده، می‌توان به اسنادی که اخیراً توسط سایت ویکی لیکس منتشر شده است نیز اشاره کرد. در این اسناد به اظهارات دکتر سداد الحسینی در ۲۰ نوامبر ۲۰۰۷، در ملاقاتی که با دیپلمات‌های ارشد سفارت آمریکا در عربستان داشته، اشاره شده است. الحسینی از سال ۱۹۹۲ تا ۲۰۰۴، نایب رییس اکتشاف و تولید شرکت آرامکوی عربستان بوده است. او علاوه بر این از سال ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۴ نیز عضو هیأت مدیره این شرکت بوده است. الحسینی معتقد است که کل ذخایر اثبات شده نفت عربستان معادل ۳۶۰ میلیارد بشکه می‌باشد. او از این میزان، ۱۸۰ میلیارد بشکه را قابل استحصال می‌داند و از آن‌جا که تا سال ۲۰۰۷ تقریباً ۱۱۶ میلیارد بشکه نفت توسط عربستان تولید شده، معتقد است تنها ۶۴ میلیارد بشکه تا اتمام ذخایر قابل استحصال عربستان باقی مانده است.